

วัฒนธรรมองค์กร

โรงเรียนวังกะอาม ตำบลบ้านตาล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ
ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔)

วัฒนธรรมองค์กร โรงเรียนวังกะอาม ได้กำหนดวัฒนธรรมองค์กร คือ สุภาพอ่อนน้อม ยิ้มไหว้ทักทายกัน บนพื้นฐาน วิถีไทย ค่านิยมองค์กร คือ RS.B. (R : Responsibility = ความรับผิดชอบต่อสังคม S : Success = ความสำเร็จ และ B : Believe = ความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการ) นอกจากนี้ ยังจัดกิจกรรม สัมมนาเพื่อเปิดกว้างในการรับความคิดเห็น ของบุคลากรเพื่อนำมาปรับปรุง และ พัฒนาองค์กร มีการนิเทศ จากหัวหน้าฝ่ายงาน ให้ขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการทำงาน เป็นทีมและเรียนรู้ วัฒนธรรมองค์กร ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ และปฏิบัติ ตามจรรยาบรรณ วิชาชีพครู ตลอดจนเชิญบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน เช่น ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชนในท้องถิ่น ให้มี ส่วนร่วม ในการดำเนินงาน โดยมีการทบทวนความเหมาะสม และความต้องการตามที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ใน วิสัยทัศน์ และพันธกิจของโรงเรียน

๑. เป้าหมายของการพัฒนาองค์กรคุณธรรม เพื่อให้องค์กรมีบทบาทและสามารถในการสร้างคนดีเพื่อ สังคมดี ส่งเสริมให้คนในองค์กร มีทัศนคติ วิธีคิด และการประพฤติปฏิบัติที่สะท้อนการมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทย มากขึ้น และองค์กรมีคุณค่าและประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพในการดำเนิน กิจการเนื่องจากสมาชิก ขององค์กรมีคุณธรรมมากขึ้น

๒. ความหมาย ระดับ และประเภทขององค์กรคุณธรรม

๑) ความหมาย องค์กรคุณธรรม คือ องค์กรหรือหน่วยงานที่ผู้นำและสมาชิกขององค์กรแสดง เจตนาธรรม และมุ่งมั่นดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในองค์กร และเป็นองค์กรที่มีส่วนร่วมสร้างสังคมคุณธรรม โดยมีการบริหารจัดการองค์กรตามหลักคุณธรรม ธรรมาภิบาล หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในองค์กรยึดมั่นคุณธรรมเป็นฐานในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วม รับผิดชอบส่งเสริมคุณธรรมให้กับ ประชาชน ชุมชน หรือเครือข่ายขององค์กรคุณธรรม

๒) ระดับขององค์กรคุณธรรม องค์กรคุณธรรมแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ องค์กรส่งเสริมคุณธรรม คือ องค์กรที่แสดงเจตนาธรรม จะพัฒนาเป็นองค์กรคุณธรรม โดยมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณธรรม มีแผนการดำเนินการพัฒนาองค์กรคุณธรรม มีการจัดกลไก ผู้รับผิดชอบ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม ซึ่งผลการดำเนินงานอาจเกิดขึ้นบางส่วน แต่ผลการ เปลี่ยนแปลงเชิง พฤติกรรมของคนหรือปัญหาเชิงคุณธรรมที่ลดลงอาจยังไม่เห็นผลชัดเจน

ระดับที่ ๒ องค์กรคุณธรรม คือ องค์กรส่งเสริมคุณธรรมที่มีกระบวนการพัฒนาองค์กรคุณธรรมที่ได้มาตรฐานขององค์กรส่งเสริมคุณธรรม และมีการจัดระบบภายในองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนา องค์กรคุณธรรม และมีการบริหารจัดการให้สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของ คนในองค์กร และ ส่งผลกระทบให้การทำความดีเพิ่มขึ้น ปัญหาเชิงคุณธรรมลดลง และมีแนวโน้ม จะเกิดการ พัฒนาที่ต่อเนื่อง เกิดความ ยั่งยืนได้

ระดับที่ ๓ องค์กรคุณธรรมต้นแบบ คือ องค์กรคุณธรรมที่ดำเนินการประสบความสำเร็จ ทั้งในกระบวนการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนที่สะท้อนการมีคุณธรรม คนมีความสุของค์กรมีคุณภาพและ คุณธรรมเชิงประจักษ์ มีองค์ความรู้สามารถถ่ายทอดและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรต่าง ๆ

๓) ประเภทขององค์กร สามารถแบ่งกลุ่มประเภทหน่วยงาน องค์กรตามลักษณะของกลไก ประชากร กลุ่มองค์กรภาครัฐ เช่น ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กร มหาชน และองค์กรในกำกับของรัฐ เป็นต้น กลุ่มองค์กรภาคธุรกิจ เอกชน เช่น บริษัท ห้างร้าน โรงงาน สถานประกอบการธนาคาร เป็นต้น กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมและชุมชน เช่น องค์กรชุมชน กลุ่ม สมาคม มูลนิธิ องค์กร พัฒนาเอกชนและองค์กร สาธารณะประโยชน์ เป็นต้น

๓. หลักการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรคุณธรรม น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นหลักการดังนี้

๑) ออกจากข้างใน เป็นหัวใจสำคัญที่สุด ต้องให้เกิดจากความตระหนักรู้ที่มุ่งมั่นตั้งใจมีเป้าหมายเดียวกัน ของผู้นำและสมาชิกขององค์กรหากทำโดยถูกบังคับหรือทำตามกระแสโยบายไม่ตั้งใจจริง จะไม่เกิดผลหรือไม่ยั่งยืน

๒) ทำแบบองค์รวมต้องทำพร้อมกันทั้งระบบทุกระบบขององค์กรโดยให้ประสานสอดคล้องไปกับการบริหารและการทำงานปกติขององค์กรโดยไม่แยกออกมาเป็นโครงการหรือกิจกรรมเดี่ยว ๆ ที่ขาดความเชื่อมโยงกับระบบใหญ่ขององค์กร

๓) ทำตามหลักความจริง ต้องหาจากสภาพความจริงขององค์กรโดยมีการศึกษาปัญหาและต้นทุนความดีขององค์กรให้เป็นระบบ แล้วลงมือทำตามลำดับขั้นแก้ปัญหาที่จุดเล็กก่อน ทำให้ง่ายไม่ติดยึดติดตารางการเรียนรู้จากที่อื่น เป็นเพียงแนวทางมาปรับใช้ให้เหมาะกับองค์กรของตน

๔) การมีส่วนร่วม ต้องสร้างโอกาสให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายสำคัญของการส่งเสริม คุณธรรมคือการทำให้คนมีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่สะท้อนการมีคุณธรรมมากขึ้นจึงต้องให้ทุกคนเป็นพลังร่วมกันขับเคลื่อน

๕) ทำความดีเพื่อสร้างความดีตั้งใจพัฒนาองค์กรคุณธรรมเพื่อสร้างองค์กรที่ดี สร้างคนดีเพื่อสังคมมีมุ่งประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่มีเป้าหมายเคลือบแฝงเพื่อประโยชน์อื่น

๔. กระบวนการพัฒนาองค์กรคุณธรรม ต้องดำเนินการตามหลักการทั้ง ๕ ข้อตาม ๙ ขั้นตอนดังนี้.

๑) ทำให้ทุกคนตกลงใจร่วมกัน โดยเฉพาะผู้นำองค์กรว่าต้องแสดงเจตนารมณ์ชัดเจนว่าจะร่วมกันสร้าง องค์กรของตนให้เป็นองค์กรคุณธรรม

๒) ค้นหาความจริงขององค์กร โดยสำรวจวิเคราะห์ปัญหาด้านคุณธรรมขององค์กรที่พึงประสงค์และไม่พึง ประสงค์และปัญหาที่ต้องการแก้ไขและคนในองค์กรว่ามีอะไรบ้าง และค้นหาต้นเหตุความดีหรือต้นทุนที่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหา

๓) ตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน เพื่อค้นพบพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือ “ปัญหาที่ยากแก้ความดีที่ยากทำ” แล้วให้กำหนดคุณธรรมหลักร่วมกันขององค์กรทำให้ทุกคนเข้าใจคุณธรรมเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงตรงกัน

๔) กำหนดวิธีการและกลไกในการปฏิบัติงาน จัดให้มีแผนปฏิบัติการ วิธีสำคัญในการดำเนินการ กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนแต่ละกิจกรรมรวมถึงแนวทางการทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ และอาจจัดทำข้อเป็นตกลงของคนในองค์กร

๕) ลงมือปฏิบัติจริงให้เป็นวิถีชีวิต การพัฒนาคุณธรรมมีเป้าหมายคือการเปลี่ยนแปลงที่คนจึงต้องลงมือปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนกลายเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงาน

๖) ถอดบทเรียนเพื่อสร้างความรู้ต้องจัดให้มีกระบวนการสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้เสียเพื่อค้นหา เรียนรู้เงื่อนไขปัจจัยของความสำเร็จ ปัญหาและแนวทางแก้ไข และสกัดเป็นความรู้ ขององค์กร มีการจัดระบบการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งเสริมพลังผู้ปฏิบัติงานมากกว่าการวัดตาม ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ โดยไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงของคน การจัดการความรู้จะ นำไปสู่การพัฒนามาตรฐานองค์กรคุณธรรม

๗) สร้างกิจกรรมชื่นชมยกย่อง คุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมเห็นผลการเปลี่ยนแปลงข้างจึงต้องมีกระบวนการ ให้กำลังใจ ยกย่องเชิดชู ต้องทำให้คนเห็นผลสำเร็จที่เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาองค์กร คุณธรรม

๘) สร้างเครือข่ายคุณธรรม งานที่ยากต้องการพลังของเครือข่ายในการขับเคลื่อนต้อง เชื่อมโยงกัน เป็น เครือข่ายองค์กรคุณธรรมเพื่อให้กำลังใจ ถ่ายทอดความรู้ พัฒนานโยบายร่วมกัน เช่น เครือข่าย โรงเรียน คุณธรรม โรงพยาบาลคุณธรรม ท้องถิ่นคุณธรรม ธุรกิจคุณธรรม

๙) ประเมินผลลัพธ์ผลกระทบ ต้องมีระบบและกลไกการประเมินเพื่อให้เห็นผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ มีความรู้ที่จะนำไปยกระดับขยายผล หรือรู้ปัญหา อุปสรรคและนำไปสู่การแก้ไขโดยมีทั้ง การประเมินตนเองจากภายในและประเมินจากองค์กรภายนอก รวมทั้ง เปิดเผยผลการประเมินแก่สมาชิกขององค์กรและ ต่อสาธารณะ

๕. คุณธรรมที่ควรส่งเสริมในองค์กรคุณธรรม การส่งเสริมคุณธรรมให้เกิดผลที่ดีต้องเลือกประเด็นคุณธรรมที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของคนในแต่ละองค์กร อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยทำโพลและประเมิน วิเคราะห์สถานการณ์คุณธรรม จากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องแล้ว คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรม แห่งชาติได้เลือกคุณธรรม พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา เป็นคุณธรรมสำคัญที่จะรณรงค์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ในช่วงต้นของแผนแม่บทส่งเสริม คุณธรรม แห่งชาติพอเพียง หมายถึง ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตแบบ ทางสายกลาง มีเหตุมีผลใช้ความรู้ในการตัดสินใจอย่าง รอบคอบ มีความพอประมาณพอดี ไม่เบียดเบียน ตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมไม่ประมาทสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงวินัย หมายถึง การยึดมั่นและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ทั้งวินัยต่อตนเองในการผลักดันชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อองค์กร สังคม ปฏิบัติตามจริยธรรมจรรยาบรรณและเคารพต่อกฎหมายสุจริต หมายถึง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริตยึดมั่น ยืนหยัดในการรักษาความจริง ความถูกต้องความเป็น ธรรมทั้งปวง นอกจากตนเองจะเป็นคนซื่อตรงแล้ว ต้องกล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรงไม่ซื่อสัตย์ของบุคคลอื่นที่จะทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหายจิตอาสา หมายถึง การเป็นผู้ที่ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะและอาสาลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีประโยชน์ของตน ด้วย ความรัก ความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ของสังคม ของประเทศชาติโดยมิได้หวังผลตอบแทนทำความดี เพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคมท่าอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ทั้งนี้ คุณธรรมแต่ละด้านจะเชื่อมโยงไปสู่

คุณธรรม ด้านอื่นๆ การส่งเสริมคุณธรรมทั้งสี่ด้านนี้ จึงไม่เป็นการบังคับ องค์กรควรเลือกส่งเสริมคุณธรรมใดที่เหมาะสมกับ สถานการณ์ขององค์กร

๖. ประโยชน์จากการพัฒนาองค์กรคุณธรรม การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรคุณธรรมจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมายหลายระดับ ดังนี้

๑. ระดับบุคคลและครอบครัว เมื่อสมาชิกขององค์กรมีคุณธรรมเป็นฐานในการดำเนินชีวิต มากขึ้น ย่อม ส่งผลดีต่อคนนั้นเป็นคนดี ความสัมพันธ์และการยอมรับจากคนอื่นมากขึ้น ทำงานได้มีประสิทธิภาพ มากขึ้น ทำให้คุณภาพชีวิตที่ดี เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข และส่งผลต่อครอบครัวดีขึ้นเป็นครอบครัวอบอุ่น เข้มแข็ง

๒. ระดับองค์กรเมื่อองค์กรมีการบริหารที่มีคุณธรรมและธรรมาภิบาล มีสมาชิกที่มีคุณธรรม จะทำให้องค์กรมีภาพลักษณ์ที่ดีในสังคม เป็นต้นทุนหรือคุณค่าเพิ่มในการดำเนินกิจการ คุณภาพการทำงานของสมาชิกดีขึ้นทำให้ประสิทธิผลขององค์กรเพิ่มขึ้น ต้นทุนน้อยลง เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

๓. ระดับชาติประเทศมีองค์กรคุณธรรม ที่มีบทบาทและความสามารถในการสร้างคนดีให้กับสังคมมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ทุกช่วงวัยได้รับการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์สันติสุขเป็น สังคมคุณธรรม และยังเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพิ่มขึ้น

๔. ระดับนานาชาติประเทศไทยจะมีภาพลักษณ์ที่ดีและเกิดความร่วมมือในการพัฒนาต่างๆ กับนานาชาติเพิ่มขึ้น

๗. บทบาทขององค์กรคุณธรรม แม้หัวใจความสำเร็จของการพัฒนาองค์กรคุณธรรม คือ

“การระเบิดจากข้างใน” ของแต่ละองค์กร แต่การมีองค์กรภายนอกเข้าไปช่วยส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา ด้านคุณธรรม เป็นเรื่องที่ดีจะช่วยให้ เกิดผลดี และขยายผลกว้างขวาง ควรมีบทบาทการเป็นผู้สนับสนุน มากกว่าการสั่งการหรือไปหาแทน โดยบทบาทขององค์กรผู้ส่งเสริมที่สำคัญมีดังนี้

- ๑) สนับสนุนข้อมูลองค์ความรู้และการจัดการความรู้และการเรียนรู้
- ๒) สนับสนุนการเชื่อมโยงประสานงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ
- ๓) สนับสนุนกำลังใจการชื่นชมยกย่อง การให้รางวัล
- ๔) สนับสนุนงบประมาณและเอื้ออำนวยความสะดวกดำเนินงาน
- ๕) สนับสนุนการพัฒนานโยบายและการแก้ปัญหาของระบบราชการเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาองค์กรคุณธรรม